

Nro. 19.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Indúlt Bétsből, Kedden September 4 - ik napján
1804-ik esztendőben.*

Austriai Birodalom.

Az Esztergomi Érseki Káptalannak két igen érdemes tágját, úgymint L. F. T. Görgey Marton Kánonok Urat, Toporcznak örökösét, Tek. Somogy Vármegyében a' Sz. Lászlói Prépostságnak Praepostját, és az Esztergomi Érseki Káptalannak Custosát és Kanonokját, nem külömben L. F. T. Arady János Nepomok Kanonok, Sz. Györgyi Prépost, Nyitrai Fő Elperest és Apostoli Fő Notarius Urat, újabb egyházi méltosággal méltóztatott dicsőségesen uralkodó Fels. Fejedelmünk megtisztelni. Ugyan is az elsőbbet Méltos. Szabó András Kallai Püspök Eő Nagysága helyett, az

T

Esztergomi Érseki Megyében suffraganeus Püspök-
ké, az utólsobbat pedig Dulcinai válaiztott
Püspökké tette, 's az által nyilván meg bizonyi-
totta, mennyire betűlje a' vallást, annak hiv szol-
gait, 's a' papi személyekben a' tündöklő virtust.
— Az utólsóbb, úgymint Dulcinai Vál. Püspök
Eö Nagysága azon Érseki Káptalannak Könyvtá-
rát jobb rendbe szedni, 's újabb újabb hasznos mun-
kákkal meg gazdagítani szándékozik. E' mellett
a' Váci Kir. Siket Némak Insti uma eránt való
szent szándékát is, mellyről esztendővel ennekelőtte
a' Magy. Kuriremlékezett vala, végre hajtani igye-
kezik.

Méltos. Sárvári és Felső Vidéki Gróf Sze-
csényi Lajos ifjú Ur Eö Nagyságát, a' Dunán túl
lévő Districtualis törvényes Táblának szám felett
való Assessorát, Nagy Méltóságú Gróf Stecsényi Fe-
rencz, Somogy Vármegyei Fő Ispán és a' Fels. Sep-
temviralis Tábla Birája Eö Excellentiájának ked-
ves fiát, mind d tső öseinek érdemeire, mind pe-
dig személyes szép virtusaira, és egynehány eszten-
döktől fogva viselt hivataljában mutatott talento-
maira, 's buzgóságára nézve, a' Fels. Kir. udvari
Magy. Kamarának betsületből való Tanácsosává
tenni méltoztatott Fels. Urunk.

Ö Császári és Királyi Felségeknek Brűn-
ben való mulatásokról, illyetén tudósitást vettünk
a' múlt Augusztus 28-ik napján:

„Ö Csász. Kir. Felségeknek ide lett érkezé-
sek előtt egy nappal, úgymond, ö Kir. fő Hertzeg-
sége Károly Feldmarsal a' Turaszi táborhelyre
menvén a' Jézus Szerzeteseinek volt rezidentiájá-
ba szállott bé kedves testvéreivel Nádor Ispány Jó-

sef és Lajos Kir. Fő herczegekkel, és Albert Sax-Telzeni Kir. herczeggel együtt.“

„Augustus 24 ikén, dél előtt Károly Feldmarsal Ö Kir. Fő Hertzegsége, az ott lévő fő Generalisokat, és Morva Országának mostani fő kormányzója Gróf Dietrichstein, a' Brünni politica és törvényes dolgokra ügyelő hivatalnak tagjait Eö Császári Felsegénéél be mutatták, 's azután később az oda való herczegi Püspök herczeg Schratteubach Ö Cs. Kir. Felsegéhez audienciára botsáttatott. — Dél után Ö Felsege a' jelenvölt fő Generalitástól kiserelve a' Brünni Spielberg nevezetű hires erőleget látogatta meg és a' most ott lévő rabokat is meg szemlélte. Este mind Ö Cs. Kir. Felsegek, mind Károly Feldmarsal Ö Kir. Fő Hertzegsége az ide való nemzeti teatrumra mentek, a' hol rendkívül való örömmel és kéztapsolással fogadtattak a' jelenvölt nézőktől. — A' következett napon, úgymint Augusztus 25-kén a' tábor helyre ment Ö Felsege, 's ott egynéhány regementeket a' fegyverben gyakoroltatott.“

Vasárnap, úgymint, Augusztus 26 dik napján a' Sz. Jakab templomában szent misét és predikatiót halgattak Ö Cs. Kir. Felsegek. Dél után az ide való szép sziget kertet látogatták meg, holott az oda gyülekezett uraság és Publicum eránt különös kegyelmet mutattak; este ismét a' teatrumot látogatták meg.“

Krakoviából Augusztus 18 ik napján. Ö Kir. Hertzegsége Albert Sax-Telzeni herczeg az ide néhány mériföldre fekvő, ennekelőtte Gróf Olsolinsky Jósef birtokához tartozott Krzanowi szép uradalmat 330000 fcrinton vette meg

magának, 's már kész pénzel ki is fizette. Ennek felette a' Krzeczowicei hires fürdő hely meg vétele végett Lubomirska herczeg asszonnyal is alkubabotsátkozott Ő Királyi herczegsége, melly alkubahogyba tökéletességre mehet, nagy hasznára fog a' mi városunknak szolgálói, a' mennyiben Ő Kir. herczegsége azon fürdő helynek tökéletesebb állapotba leendő vétetése végett semmi költségnek nem fog kedvezni.

Nem régiben illyetén szomorú történet esett itt városunkban: egy alacsony házból származott hajadon, néhány elzundóktól fogva itt lakó, 's köztünk le telepedett testvér nényénél tartózkodvan, 1000 forintból álló örökségét, bátorság okáért ennek kezébe adta, e' pedig, hogy azon pénzel tovább is uzsorálkodhasson, azt kezéből kibotsátani tellyességgel nem akarta, 's ez által testvérenek szerentséjét mindenkor hátraltatta. Ezen nagyon meg bosszonkodván a' hajadon egy itt kvártélyozó gyalog regimentbéli Káplárral megismerkedett, és mivel a' vele való barátságban tovább ment mint sem az illendőség hozta volna magával, vele hazaisági életre kívánt lépni. De mivel a' kedvese arra engedelmet nem nyerhetett, a' testvére is pedig sok szemre hányással bosszontotta őtet, végtére meg búsult, 's magát a' Vissula vizének régi ártában vót molskos vizébe ölte. Maga ugyan el veszett, hanem a' hasa fel nyittatván, a' méhében vót ártatlan setsemő onnan elevenen ki vétetett. Fülébe menvén ez a' szomorú hír az all tisztnek, bajonetját maga mellyébe ütötte, 's azonnal ő is ki múlt e' világból.

Magyar Ország.

Nagy Károlyból Augusztus 6. ik napján. Ezen T. N. Szatthmár Vármegyének kedves Fő Ispánja, Mélt. Hajnacskeői L. B. Vécsey Miklós Úr Eő Nagysága előülése alatt mai napon közönséges gyűlés tartatván, a' mi számos elzúndókig Ord. Vice Ispánságot viselt kedves Vice Ispanunk Méltos. Kir. Tanácsos Benedekfalvi Luby Károly Eő Nagysága, azon hivatalját, mellyet két Gr. Karolyi, és egy B. Vécsey Fő Ispanok alatt mindenkor diszcreteffen, 's köz meg elégedéssel viselt vala, le tette. Helyette, nevezett kedves Fő Ispán Urunk Tek. Kölcsei Kende Pál Urat, a' ki mind néhai II. József Császár és Kir. di ő uralkodása alatt, mind most is Substitutus Vice Ispáni hivatalt viselt, Ord. Vice Ispánná, helyette Tek. Hiriپی Szuhányi János Fő Notarius Urat Substitutus V. Ispánná; e' helyett Tek. Jákey Imre Urat Ordinarius Notáriussá; itjabb Geöcz Ferencz Urat első Vice Notáriussá; Jordánizsi Kovács Sándor Urat 3. ik V. Notáriussá; Mándy Imre Urat befüllletből való V. Notáriussá; Fekete Márton Urat pedig Eskütté tenni méltoztatott. A' Vice Notáriussággal ama szép talentomokkal, és tudományokkal ckeskedő Vasáros-Naményi Eötvös János Úr is meg kínálta, de ez azt fel nem vállalta.

De térjünk vissza, a' mi volt kedves Ord. Vice - Ispányunkra, Méltos. Benedekfalvi Luby Károly Úr Eő Nagyságára. Hogy ez a' mi nagy lelkű kedves hazánkfi, mind volt Fő Ispányainak, mind az alatta valóinak bizodalmit, és a' nemzetnek szeretetét meg nyerte, ha egyeből nem

tsak ebből is ki tettzene, hogy 14 esztendőök elforgása alatt kéttzer Ord. Vice. Íspanságra, 's négy-szer az Ország gyűléshez való követségre egyező szívre! és akarattal választatott. Imértük miezen jó fő tisztünket, ő is ismért minket, kinek bútszó szavai sokáig fognak füleinkbe hangzani, melyekre még azoknak is könnyekbe lábbadoztak szemeik, a' kik ez előtt az e' féle iudulatot nem esmérték — Meg vallották azt tiszt társai, hogy a' leg fontosabb dolgokban is bátran léphettek ő utánna. Nem kormányozott ő Károli keménységgel, de nem is barátkozott a' puhafággal; minden tiszt-társainak követő példája volt a' storgalmatlóságban; ő mindenkert az igazság mértékéhez szabott, 's annak ki szolgáltatásában soha személy válogató nem volt, minden karba, rendbe, állapotba helyheztetett, és vallású személyekhez egyenlő jó iudulattal viselte ett, az özvegyeknek, árváknak, 's ügye fogyott szegényeknek istapjok, tápláló dajkájak, és attyok volt, mellyre nézve soha sem is fog az ő emlékezete nálunk feledékenységbe menni.

Egerből Augusztus 22 dik napján. Melly óhajtvá várják Tek. N. Szatthmár Vármegyének Rendei az Ő Fellegetől ki nevezetett Szatthmári Megyés Püspöknek, Méltos Nagy Szalainai L. B. Fischer István Úr Eő Nagyságának kebelékbe leendő meg érkezését, tsak abból is szembe tűnőképpen ki tettzik, hogy ezen folyó Augusztusnak első napjaiban tartatott közönséges gyűllésekből egy 16 úri személyből álló deputatiót küldöttek ide hozzánk jövendőbéli kedves Püspökjöknek idvezelésére, a' kik tegnap előtt ide érkezvén, Méltos.

L u b y K á r o l y Kir. Tanácsos Ur vezérlése alatt Püspök Eő Nagyfága udvarlására mentek, 's egy igen velős és érzékeny orációval meg tisztelték. Az egész deputatiót fényes ebéddel fogadta el Püspök Eő Nagyfága, kinek örömét kettőztette az kiváltképen, hogy a' maga neve napján, úgymint Sz. István Király napján mentek ezen deputatus Urak az ő Nagyfága kettős meg tiszteltetésére.

A' Pest alatt vólt tábor, a' múlt Auguſtus 23-ik napján oſzlott széllyel, és az ott vólt Cs. Kir. hadi seregek a' magok régi Cantonjaikba, avagy kvártélyozásoknak helyére ismét vissza tértek. — Hogy ezen seregeknek fegyverbe való gyakoroltatásokkal hadi minifter K á r o l y Kir. Fő Hertzeg nagyon meg vólt elégedve, azon kegyelmes leveléből, mellyet Ő Kir. Herczégse Magyar Ország commandirozó Generálisához, B. Alvinczi hadi Tárnokmester Ő Excellentiájához onnan lett elmene-tele előtt küldeni méltoztatott, nyilván kitettzik: A' hadi Tárnokmester Uram commandója alatt ide gyülekezett hadi népnek meg szemlelése, úgymond, elegendőképen meg győzött engemet arról, hogy ambár azok távol légyenek is helyheztetve, mindazáltal még is igen derekasan viselték mágokat. Köszönettel meg esmérem én ezt, és a' Generális 's Stabalis Tiszt Uraknak azok buzgóságokat, a' mellyel az alattok valóiknak formálásokban, a' rekrutáknak számos vóltok mellett is mutattak, igen nagyra betsüillöm. — Lehetetlen a' fel- és all. tiszteknek azon készleget, mellyet a' Felség szolgálatjában az elsőől fogva az utólfőig kinyilatkoztattak, meg nem esmérnem, 's nem magasztalnom, nyilván való tanubizonysága

ez a' commandirozó Generális fáradhatatlan munkásságának, a' melly a' Generálitól fogva az utolsó köz emberig ki terjedt, és valósággal kivánt következése is volt."

„Arra való nézve, ne sajnállya hadi Tárnokmester Uram az ide fel gyült Cs. Kir. hadi népnek tudtára adni, hogy én az ő magok viseletével, 's fegyverben való gyakorlásokkal egészen meg vagyok elégedve. — Egyfzersmind azon jegyzéseimet, mellyeket én néhány regementeknek evolutióiban tapasztaltam, Kigyelmeddel közleni kívánom, reménylvén, hogy Kigyelmed igyekezni fog azoknak tökéletesítésében. Én pedig tartozó kötelességemnek fogom esmérni Ő Cs. Kir. Felsége nek arról jelentést tenni, hogy az itt táborozott hadi nép, a' maga szolgálatban mutatott buzgosága által magát az ő Felsége különös kegyelmességére méltóvá tette. Pesten Augusztus 20. ik napján, 1904. ik esztendőben. — Károly Feldmarsal. m. k.

Frantzia Birodalom.

Augusztus 14. ik napján azt irták Ostendéből, hogy azon napot az ott táborozó Franczia hadi népnek mustralásában töltötte el N á p o l e o n Császár; fegyverben való gyakoroltatásokat, a' tenger hátáról nézték az Anglusok. Estére az egész város ki volt világosítva. A' következett napon, úgy mint Augusztus 15. ikén, Boulognébe ismét visszament a' Császár.

A' Frantzia Kormányzéseknek nem régiben kiadott végzése szerént, ennekutánna minden közép-

szerű iskolákban és Gymnasiumokban olly tanító mesterek fognak lenni, a' kik a' tanuló ifjakat az írás mesterségére oktassák, és az ott lévő folyó vizekben és tengerekben őket bizonyos napokon és órákon gyakorolják. Azon helyeknek mélységét, a' mellyekben gyakoroltatni fognak, minden elztendőben meg fogják vizsgálni.

Polgár Malherbe vólt Tribunus, az érdem legio első századjának Cancellariusává, brigadiros Generál Lamartilliere pedig a' Scaldisi osztályban lévő érdem legiónál Commendansá tétetődtek.

A' Monitörnek 7 ik Augustusi darabjában következő hivatalbeli tudósítás olvastatik. „A' Guadeloupi szigetnek Generál Kapitánnya, osztályos Generális Ernouff azt írja, hogy igen virágzó állapotban legyen azon colonia, hogy azon szigetbéli zsákmányozó hajók, Julius 20. ik napjától fogva 1803-ik elztendőben, Aprilis 23 ik napjáig 1804 ikben 92 Anglus kereskedő hajót raboltak volna el. Ezen tudósításban mind az elraboltatott hajóknak, és az azokon találtatott ágyuknak, mind a' Gvadelupi zsákmányozó hajóknak, mind az ezeken szolgáló hajós kapitányoknak neveik és számok szorossan fel vannak jegyeztetve. — A' Bonaparte és Grand-Decide nevezetű zsákmányozó hajók leg jobban megkülömböztették magokat az Anglusokkal való tengeri tsatában, és ezek vóltak abban leg hathatosabb eszközök, hogy az ellenséges hajókat vakmerő elmentállásaik mellett is a' Gvadelupi kikötő helyekbe be vinni lehetett. Az azokon lévő portékáknak négy millio és 506982 liverre tétetődik az árrok.

A' medallia kabinetumnak fő gondviselője polgár Millin, és az ő uti társa polgár Winkler, mind ketten híres Franczia Tudósok, és a' Párisi Nemzeti Institutumnak érdemes tagjai, a' kik a' Fr. belső miniszternek ajánlásából Franczia Országának déli részébe utaztak, már szerentsélessen megérkeztek a' Felső Alpesi osztályba, és mingyárt hozzá kezdettek azon munkához, melly a' régiségeknek fel találását tárgyazza, és a' mellyekből nagy világosságot lehet a' régi történet dolgokra és pallérozott mesterségekre nézve venni.

Néhány időtől fogva igen sok hajó építésre való szál fák érkeztek a' Sequana folyó viz hátán Páris városa alá, a' mellyek a' Tuloni kikötő helybe fognak küldetni. — Franczia Országának majdtsak nem minden részében nagy víz áradások voltak e' nyáron. A' Párison keresztül folyó Sequana is nagyon fel duzzadt. — A' Ligerisre fekvő gyönyörű völgyeket egészlen bé borította annak özöne. Orleans városa mellett 17 láb nyomra emelkedett fel azon folyóviz Augustus 4-dik napján. — A' Delphinatusnak és Provinciának legnevezetesebb folyóvize a' Durance annyira meg áratt, hogy annak árvizei miatt se előre se hátra, sem jobbra sem balra utazni nem lehetett. Ezen szerentséttenség közt a' vólt a' leg nagyobb szerentse, hogy már akkor a' nyári takarodásnak vége vólt.

Azok, a' kik a' négy utolsó esztendőben Párisban nem vóltak, most álmétkodással szemlélik az ottan történet változásokat, az ott újonnan épült szép palotákat, és sétáló's mulató helyeket, mellyenn annyival inkább lehet bámúlni, mivel azon

négy esztendő alatt, csak egyetlen egy esztendő vól békeféléges. — Itten új lovagló amphitheatrumokat, amott szépen kirakott tágas útzákat, tovább szép árnyékos sétáló helyeket, és szökő kutakat lehet szemlélni. — A' Luxemburg nevezetű régi királyi palotához hasonló szép épület egész Frantzia Országban találni nem lehet, mellynek meg tágasított, és fel ékesített kertében szabadon mulathatja magát a' Párisi Publicum. — A' plántás kert (mellynek fő gondviselője néhai Buffon vól) sok idegen plántákkal, hasznos füvekkel és tsemetékkal bővített meg; a' régi bastilla helyén, egy tágas és szép mulató hely, és olly canalis készített, mellynek egséleges vizével teltzése szerint élhet a' Párisi Publicum. És nem csak a' kormányzás, hanem a' városnak tehetősebb lakosi is gyönyörködnek a' szép remek épületeknek építetéseiben. — Egy szóval azt lehet mondani, hogy ha a' Párisi iz érzes 20 esztendőig olly divatjában lesz, mint most van, talán egyetlen egy régi avas épületet sem lehet azon városban többé látni.

Nagy Britannia.

Azok a' tekintetes személyek, a' kika' Windsor nyári királyi residentiában a' Fels. Királynak udvarlására a' múlt Augustus hónapnak 2-ikán mentenek vala, nagy számmal vólak. A' Kumberlandi, Kenti 's Cambridgei Királyi herczegek, 's velek együtt Pitt minister, Lord Melville, Lord Mulgrave, az Orosz és más Európai követek is jelen vólának. Sokakkal közölök sokáig beszélgetett a' Fels. Király.

A' Wallisi Kir. herczegeknek fő hadi kvártélyába Brightonba, az Anglus szolgálásban lévő Német legióból 1000 ember marfirozott bé. A' város környékén lévő tábor helyeket maga a' Wallisi herczeg is meg szemlélte, és hat nagy hor. dó jó Anglus sert ajándékozott a' legénységnek. Ismét 1000 ember váratik oda azon Német legióból.

Anglus Admiralis Duncan, a' ki néhány esztendővel ennekelőtte, a' Batava Respublikának Texeli kikötő helyében vólt flottáját meg támadta és öszve is rontotta, Edinburgba való utazásában, a' gyomrába hágott podagrában hirtelen meghalózott. Ennek a' nagy tengeri hérosnak halála közönséges szomorúságot okozott a' N. Britanniai Birodalomban.

Batava Respublika.

Ezen Köz Társaságnak törvénytévő Tanácsa a' múlt Augustus hólnapnak 13 ikára hivattatott öszve azon egyességnek meg erőssítése végett, melyet a' Nassau. Oraniai és Fuldai herczegeknek ki elégitések végett a' két résznek meg hatalmazott követjeik egymás közt kötöttek. Az Orániai herczegnek azon uradalmiért, és örökségiért, melyeket azon herczegi ház a' Batava Respublika tartományáiban birt vala, öt millió forint fog 10 esztendő el forgása alatt fizetődni.

Az a' Nicröy nevezetű Hollandus hajos kapitány, a' ki 1798 esztendőben azon két fregatokat commandirozta vala, a' mellyeken hadi népet kellett vála Irlandiába által vinni, az ellene

hozott hadi törvényhez képest, kassiroztatott, és minden hadi tisztségnek viselésére elégtelennek lenni hirdettetett. — A' Batava Respublika napnyugoti Indiában lévő örökségeiben commandirozó hajós fő vezér Bloys Treslong olly' véggel utazott onnan Hágába, hogy megmutathassa azt vóltaképen, hogy ő a' Surinami colonia Anglusok által lett el vétetésének oka nem vólt.

Dánia Ország.

A' Koppenhágai Kir. udvarnál lévő Frantzia követ a' múlt Augusztus hólnap 3 ikán tartatott audientzian adta által a' Fels. Dániai Királynak, a' nékie Párisból küldetett új credentialis levelet.

Az a' Koppenhágai meg jutalmaztató hasznos tarsalág, a' melly a' hiven szolgáló tselédeknek jutalmat osztogatni szokott, nem régiben számos szolgáló leányokat jutalmaztatott meg, olyanakat tudniillik, a' kik nem tsak hiven, hanem sok esztendőket igazan, és álnhatatossan töltöttek el szolgálatjokban.

A' 11-ik Augusztusi Helsingöri levelekhez képest, az az Orosz eskader, a' melly hét linea hajóból, és hat fregatból áll, most a' Kiögeri tenger öbölben múlat, 's azt mondják, hogy semmi ki szállani való hadi nép nincs azonn. Ebből tehát illy következtetést húznak ki, hogy nem más végből, hanem tsak azért mentenek vólna oda azok az Orosz hajók, hogy az azokon lévő legénység magát a' tengeri szolgálatban gyakorolhassa.

A' Koppenhágai hajó építő mihelyben három

linea hajó és egy fregat vágyon most munkában, mellyek rövid idő alatt el is fognak készülni.

Orosz Birodalom.

A' Pétersburgi Cs. tudományoknak akadémiaja (Academia Scientiarum Petropolitana) nem ré- giben 500 rubelt tett fel annak jutalomúl, a' ki O- rosz versekben valamelly szép tragoediát, avagy szomorú játékot fogna ki adni. A' tárgyat a' ki adónak szabad tettzésére bízta ugyan ez a' tudós akadémia; mindazáltal igen kedvesen fogja azt venni, ha azon Birodalom historiájából fogja azt vá- lasztani. — Ezt az 500 rubelt valamelly eméret- len személy küldötte azon végre ezen Akadémia kezébe.

Orosz Birodalombeli Status-Tanácsos Storch Ur nem régiben ki adott fontos munkatskjában, ezen roppant birodalomnak elztendei jövedelmét 109 millió rubelre teszi, melly summa más Euró- pai hatalmas Statusokra nézve azért igen nagy, mi- vel sokkal kevesebb költség nélkül szükölködik az Orosz Birodalom, mint a' több Európai Stá- tusok.

Azon Canalis, avagy vízi tsatorna, mellyet a' Pétersburgi Csász. udvarnak rendelkezésből a' Miltz és Wolchof folyó vizeknek egyesítésekre, és az Orosz Birodalombéli kereskedésnek öregbíté- tése végett Gróf Siewers kezdett készíttetni, már tökéletességre vitetődött, és ezen hasznos Sta- tus szolgálta emlékezetének fenn maradására nézve Siewers tsatornának neveztetett. Ez a' Gróf

S i e w e r s Lieflandiai születésű volt, és a' War-
sauban tartatott utolsó Lengyel Országgi közönfé-
ges gyűlésen Orosz követséget viselt.

É s z a k i A m é r i k a,

N e u y o r k b ó l (új Eboracumból) 23 napok
el forgása alatt egy hajó érkezett a' Doweri kikö-
tő helybe (Angliának Kent, az az, Cantiumi Gróf-
ságában), melly olly hirt hozott onnan magával,
hogy ezen szabad Statufokból álló Respublikának la-
kosi közt nagy részre való hajlás és villongás táma-
dott, és hogy a' **L i v i n g s t o n** úr helyett, Páris-
ba követtségbe rendeltetett **G e n e r a l H a m i l t o n**,
a' szövetséges Statufoknak mostani **V i c e P r æ s i d e n -**
s e O b e r s t e r B u r r egy szál kardra ki híván meg-
ölte volna.

Ezen Respublikának tartományai tökéle-
tessen meg lévén arról belfőképpen győződve,
hogy minden jó intézetű Statufoknak boldogsága
az ifjúságnak helyes nevelésénn fundálódjon, an-
nak nagyobb nagyobb tökéletességre leendő vite-
lében szinte ugyan vetelkednek egymás közt. Meg-
fontolván azt, így szól ezen Respublikának tör-
vénytevő Tanátsa minapi rendelésében, hogy a'
jó nevelés a' jó kormányozásnak leg erősebb fun-
damentuma, és a' köz szabadságnak leg bátorsá-
gosabb záloga legyen, rendeljük, hogy ennekutánna
ezen Köz Társaság 119 Kantonjaiban egy egy Oskola
állítódjék fel, minden Oskola házépítésére 100 dollár,
's minden Oskolabeli tanító fizetésére 150 dollár for-
dittallék (Egy dollár a' mi számlálásunk szerint 24
vagy 25 krajtzárt telzen.)

Tudósítás.

Most közelébb ilyen tizimű eredeti Magyar munka jött ki: „A Mértékeknek számvetése, a kereskedésnek, és belső gazdálkodásnak hasznára, sok tapasztalások, próbák, és egybevetések után ötfzve írta Káts István, Filozofiának Doktora. Nagy Váradon Máramarosy Gottlieb Antal' betüivel. 1804. Az egész munkának tekintete. — 1. Szakasz. A' Folyadékoknak mértékje, a' Magyar és Bétsi itzék, 's Erdélyi kupák szerént, akókra, magyar kistsebrekre, és Erdélyi vadrekre vetetik öfzve. — 2. Szakasz. A' magoknak hiteles mértékje adatik elő, az itzéktül kezdve, a' vékának negyedjeivel egész köbölí (kiláig) vagy két Pozsonyi mérőig. De a' magyar itze mellett a' német itze is kitéteik. — 3. Szakasz. A' nehézségek' mértékje adatik elő. Úgymint a' patikai és po'gári mértékék, az arany és ezüst mértékekkel együtt. — 4. Szakasz. A' kiterjedéseknek négyfzegű (quadrat), és kotzkás (cubic) számvetése, a' leg világozzabb, bátrabb, és rövidabb móddal tétetik ki. Hanem előre feljegyeztetik a' Párisi, Bétsi, és Rajnai láboknak tulajdon részeikkel való külömbözése, és a' régi magyar mértéknek, királyi réfnék (ulnæ regalis) hiteles előadása, 's az említett mértékekkel való öfzvevetése. De az igaz Magyar sing, és több külföldi hoizmértékek is előadatnak.